

Lausunto Sievin pohjavesialueiden suojelusuunnitelmasta

Khall 04.12.2023 § 426
448/00.01.08/2023

Ennakkovaikutusten arviointi laadittu: Kyllä [] Ei []

Valmistelija

Vt. rakennustarkastaja p. 040 344 7250

Pohjavesialueen suojelusuunnitelma on selvitys ja ohje, jota sovelletaan maakäytön suunnittelussa ja viranomaisvalvonnassa. Suunnitelmalla ei ole itsenäisiä oikeusvaikutuksia. Sen laatimisesta tai soveltamisesta ei aiheudu korvausvastuuta kunnalle tai vedenottajalle, vaan mahdolliset korvaukset määräytyvät hankekohtaisesti. Suojelusuunnitelman tavoitteena on turvata pohjavesivarantojen säilyminen käyttökelpoisina rajoittamatta tarpeettomasti alueen muuta maankäyttöä.

Toimiva vesihuolto on yhteiskunnan välttämättömyyspalvelu. Nivalan kaupungin ja lähialueen muiden kuntien omistama Vesikolmio Oy hankkii Kalajokilaakson talousvedeksi vuosittain noin neljä miljoonaa kuutiota hyvälaatuista pohjavettä. Tästä vesimäärästä yli puolet pumpataan Sievin kunnan alueella sijaitsevilta pohjavesialueilta. Sievin kunnan alueelle sijoittuvista Markkulan, Lähteenkankaan, Pitkäkankaan ja Isokankaan pohjavesialueiden vedenottamoista toimitetaan vettä paitsi Nivalan, myös Alavieskan, Merijärven ja Ylivieskan kuntien tarpeisiin.

Näitä pohjavesialueita koskeva suojelusuunnitelma on edellisen kerran laadittu vuonna 2012. Sievin kunta on vuoden 2021 aikana laatinut Sievin pohjavesialueiden suojelusuunnitelman tarkistuksen yhteistyössä Vesikolmio Oy:n, Sievin vesiosuuskunnan, Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen, Peruspalvelukuntayhtymä Kallion ympäristöterveydenhuollon ja Jokilaaksojen pelastuslaitoksen kanssa.

Sievin kunnan tekninen lautakunta on 25.1.2023 hyväksynyt ehdotuksen Sievin kunnan pohjavesialueiden suojelusuunnitelmaksi ja päättänyt asettaa sen nähtäville sekä pyytää siitä tarpeelliset lausunnot.

Sievin kunta on pyytänyt suunnitelmasta Nivalan kaupungin lausuntoa.

Suojelusuunnitelmassa on mm. kuvattu pohjavesialueihin kohdistuvat riskit ja annettu niitä koskevat toimenpidesuosituksat. Riskeistä voidaan mainita, että seututiet 760 ja 774 kulkevat ko. pohjavesialueilla yli 20 km:n matkalla. Useat vedenottamat sijaitsevat aivan teiden vieressä. Muita mahdollisia riskitekijöitä ovat esim. pilaantuneet maa-alueet, pistemäiset riskikohteet (ampumarata, entiset polttonesteiden jakelupisteet, hautausmaa

jne.), asutus öljysäiliöineen, maalämpöjärjestelmineen ja jätevesineen, maatalous, ojitukset ja pohjaveden ottaminen itsessään.

Pohjavesialueilla ei tällä hetkellä harjoiteta maa-ainesten ottoa. Maa-aineksia on aiemmin otettu runsaasti. Entisiä maa-ainesten ottoalueita on noin 10 % pohjaveden varsinaisen muodostumisalueen pinta-alasta. Aiemmin on jo vuonna 2007 osoitettu ne vanhat maa-ainesten ottoalueet, joissa on pohjaveden suojelun ja vedenhankinnan kannalta kunnostustarvetta. Sievin pohjavesialueilla on kahdeksan suuren ja kolmen kohtalaisen kunnostustarpeen aluetta, pinta-alaltaan kymmeniä hehtaareja. Osa alueista on metsittynyt, mutta niissäkin pohjavettä suojaavaa maa-aineskerrosta on liian vähän. Suunnitelmassa todetaan, että Lähteenkankaan pohjavesialueella on runsaasti avoimia pohjavesilammikoita, joista etenkin matalissa lammikoissa veden laatu ja sen vaihtelu ovat haasteellisia ja lammikon vaikutus pohjaveden laatuun voin ulottua jopa yli kilometrin etäisyydelle lammesta.

Pistemäisten riskien ja toimintojen sääntely on jo nykyisin kattavaa, jolloin oleellista on näiden kohteiden valvonta. Sen sijaan liikenne, vaarallisine kuljetuksineen ja onnettomuusriskeineen, sekä vanhat, kunnostamattomat maa-ainesten ottoalueet muodostavat merkittävän osan pohjavesialueisiin liittyvistä hallitsemattomista riskeistä. Tämä haaste näkyy myös näihin riskeihin kohdistuvien toimenpiteiden vaikuttavuudessa. Vanhojen ottoalueiden kunnostustarpeet on todettu jo aiemmin, mutta kunnostukset eivät ole edenneet, liittyen paljolti toimenpiteiden kustannuksiin ja vastuisiin. Suunnitelmassa ei esitetä ottoalueisiin liittyviä kunnostustoimenpiteitä, vaikka Markkulan Vanhankirkon pohjavesialueella sijaitsevan maa-ainesmontun kunnostustarve todetaankin suureksi. Useimpien kunnostusta vaativien alueiden todetaan sijaitsevan kauempana vedenottamoista, olevan laajoja sekä monin paikoin jo kasvittuneita.

Pohjavettä suojaavat maa-aineskerrokset eivät monin paikoin täytä maa-ainestenottoa koskevassa ympäristöministeriön ohjeessa asetettuja tavoitteita ("Maa-ainesten ottaminen – opas ainesten kestävään käyttöön", Ympäristöministeriö 2023).

Ilmaston ääri-ilmiöt lisännevät vanhoista maa-ainestenottoalueista aiheutuvaa riskiä.

Valmistelijan ehdotus

Kaupunginhallitus antaa Sievin pohjavesialueiden suojelusuunnitelmasta seuraavan lausunnon:

Vesihuolto on yhteiskunnan välttämättömyyspalvelu, mitä Sievin kunnan pohjavesialueilta pumpattava hyvälaatuinen pohjavesi tarjoaa Kalajokilaakson kunnille. Pohjaveden laadun turvaamiseksi on tarpeen pienentää liikenteen ja vanhojen maa-ainesten ottoalueiden muodostamaa riskiä.

Tällöin on syytä korostaa seututeiden varsien pohjavesisuojausten toteuttamista vedenottamoiden kannalta keskeisillä alueilla. Lisäksi Nivalan kaupunki pitää tärkeänä, ettei vanhojen maa-ainestenottoalueiden kunnostamisesta luovuta. Kunnostustoimenpiteet on syytä aloittaa riskeiltään merkittävimmistä kohteista alkaen, yhteistyössä Vesikolmio Oy:n kanssa.

Kunnostusten rahoittamiseksi on uudelleen selvitettävä mahdollisuudet saada valtionavustusta tärkeiltä pohjavesialueilta otettavan pohjaveden hyvän laadun turvaamiseksi myös tulevaisuudessa.

Esittelijä

Hallintojohtaja Hankonen Liisa

Päätösesitys

Kaupunginhallitus päättää hyväksyä valmistelijan ehdotuksen.

Päätös

Kaupunginhallitus hyväksyi valmistelijan ehdotuksen yksimielisesti.

Merk.

Kaupunginhallitus hyväksyi yksimielisesti, että maankäyttöpäällikkö Juha Peltomaalla on läsnäolo- ja puheoikeus kokouksessa tämän pykälän esittelyn aikana. Juha Peltomaa oli paikalla klo 15:17-15:20. Tämä pykälä käsiteltiin § 419 jälkeen.

OTE:

kirjaamo@sievi.fi